

Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΩΣ ΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟ ΒΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

- Η αφοβία έναντι του καταργηθέντος θανάτου και η βεβαιότητα της Αναστάσεως στη ζωή των ανθρώπων
- Τα τεκμήρια της καταργήσεως του θανάτου και της Αναστάσεως του Χριστού σύμφωνα με την διδασκαλία του Αγίου Αθανασίου

Ο Θεοκίνητος και Θεοφώτιστος Πατέρας της Εκκλησίας, Άγιος Αθανάσιος ο Μέγας, με τον όρο «Κυριακός Σταυρός» αναφέρεται στο «μυστήριο του Σταυρού» και στο Σταυρικό θάνατο του Χριστού επισημαίνοντας ότι η κατάργηση του θανάτου συντελέστηκε στον Γολγοθά και η απαρχή της εν Χριστώ «Καινής ζωής» στον «όλβιο τάφο», ο οποίος κατέστη τάφος ζωής και πύλη της αιωνιότητας και της Βασιλείας του Θεού. Ο «Κυριακός Σταυρός συνάμα κατέστη το ορατό και απτό τρόπαιο της νίκης κατά του θανάτου και από το «κενόν μνημείον» επήγασε «πάσιν ανθρώποις», η όντως εν Χριστώ Αναστάντι αθανατοποιημένη και αφθαρτοποιημένη επέκεινα του τάφου ζωή.

Φαντάζει παράδοξο ή και ακαταλήπτως ανορθόδοξο το γεγονός ότι το «κενόν μνημείον» είναι συνώνυμο της «καινής ζωής» και ο «σταυρικός θάνατος» της «θανάτω» νεκρώσεως του θανάτου εν Χριστώ Ιησού.

Η πίστη στην βεβαιότητα της καταργήσεως του θανάτου και της Αναστάσεως του Χριστού δεν αποτελεί την ανούσια και τυπική διδασκαλία μιας θρησκείας που απλώς καταγράφεται σε ένα εγχειρίδιο «συστηματικής δογματικής θεολογίας, αλλά καθίσταται βιούμενη αλήθεια και ζωή μέσα στη μυστηριακή και αγιοπνευματική ζωή της Εκκλησίας και των εγκεντρισμένων οντολογικά σε αυτή ζωντανών μελών της. Το ιστορικά και συνάμα οντολογικά βιούμενο και επιβεβαιούμενου υπό της Εκκλησίας γεγονός ότι «θανάτω θάνατον επάτησεν» μεταβάλλεται αδιαλείπτως μέσα στον ιστορικό χωροχρόνο σε υπαρξιακή πρόταση ζωής, αληθείας, ελπίδος, αγώνος, θυσίας και δυνατότητας του ανθρώπου να γίνει «κοινωνός και μέτοχος» ως σωσμένη ψυχοσωματική ύπαρξη στην αθανατοποιημένη και αφθαρτοποιημένη ζωή του Αναστάντος Ιησού Χριστού.

Σύνολη η ζωή της Εκκλησίας είναι Σταυρός και Ανάσταση του Χριστού και σύνολη η ζωή του Χριστεπωνύμου πληρώματος αυτής είναι «σταυραναστάσιμη, βιωματική προσωπική εμπειρία, η οποία υπερνικά τα δεσμά του φόβου έναντι του θανάτου και οδηγεί στην «εν Χριστώ αφοβία». Ο καταργημένος και ακυρωμένος θάνατος δεν είναι συνώνυμος πλέον του «μηδενισμού» και της «οντολογικής ανυπαρξίας» του

ανθρώπου, αλλά απαρχή της συνυπάρξεως οντολογικά του ανθρώπου με τον νικητή του θανάτου Θεάνθρωπο Ιησού Χριστό.

Κάθε πτυχή της επιγείου ζωής του φθαρτού και κτιστού ανθρώπου αποκτά νόημα και αξία μόνον όταν ερμηνεύεται υπό το πρίσμα της αιωνιότητας εν Χριστώ και τούτο διότι η Ανάσταση αφορά άμεσα τον άνθρωπο και δεν αποτελεί την ματαιοδόξη και αλαζονική επιβεβαίωση της παντοδυναμίας της Θεότητας Ιησού Χριστού. Αντιθέτως η Ανάσταση ως οντολογική δυνατότητα υπάρξεως του ανθρώπου ως ψυχοσωματικής ενότητας επέκεινα του χοϊκού τάφου αποτελεί την ακρογωνιαία δωρεά του Αναστάντος Χριστού στο πολυφίλητο «ίδιον πλάσμα» του, τον πεπτωκότα άνθρωπο, τον οποίο αποκαθιστά συνενώνοντας το φθαρτό ανθρώπινο σώμα με την αθάνατη άυλη ψυχή στο ένα πρόσωπο, στο πρόσωπο του κάθε ανθρώπου, αφού πρώτος αυτός έσωσε την σύνολη ανθρώπινη ψυχοσωματική φύση στο δικό του θεανδρικό πρόσωπο.

Δεν νοείται Εκκλησία και Ευαγγελική αλήθεια άνευ της αναστάσεως του Χριστού. Αν η ανάσταση ήταν ένας μύθος προς ικανοποίηση των αφελών ή θρησκολήπτων, τότε και η πίστη στον θεάνθρωπο Χριστό θα ήταν μία φενάκη, μια απάτη ολικής, και ο ίδιος ο Χριστός, όπως εύστοχα έχει γραφεί, θα ήταν ο μεγαλύτερος απατεώνας όλων των αιώνων. Άπαγε της βλασφημίας. Η Ανάσταση όμως τόσο ιστορικά όσο και οντολογικά είναι γεγονός πιστοποιημένο και βεβαιωμένο «πολλοίς τεκμηρίοις» και αποτελεί μέσα στη διαχρονία της Εκκλησίας την μόνη ακατάβλητη και αμετάθετη ελπιδοφόρο πίστη και υπαρξιακή πρόταση ζωής στους ανθρώπους κάθε εποχής. Γιατί ποιός θα ήταν τόσο άφρων να αποθάνει στο όνομα ενός απατεώνας νεκρού Θεού; Ουδείς.

Ο Μέγας Αθανάσιος με θεόπνευστη σοφία και συστηματικό τρόπο τεκμηριώνει θεολογώντας την κατάργηση του θανάτου εν Χριστώ και την ανάσταση αυτού εκ νεκρών ως ζώσα και αληθεύουσα εμπειρία μέσα στην εκκλησία και ως βίωμα ακλόνητο στις ψυχές των ανθρώπων μέσα στο χωροχρόνο του ιστορικού γίνεσθαι. Επισημαίνει emphaticώς την «αφοβία» των ανθρώπων έναντι του θανάτου λόγω της αστασιάστου πίστεώς τους στην Ανάσταση του Χριστού. Δίδει τα αδιάσειστα τεκμήρια της ακυρώσεως του ανθρωποκτόνου θανάτου και της βεβαιώσεως της Αναστάσεως του Χριστού για όλους εκείνους που διαχρονικά δυσπιστούν ή απιστούν έναντι της αληθείας του «κενού μνημείου», το οποίο με την «εκκωφαντική σιωπή» του διακηρύττει ανά τους αιώνες ότι «ηγέρθη ο Κύριος».

Ο οξυγράφος νους του θεοφόρου Αγίου Αθανασίου μάς καθοδηγεί προς τον «Κυριακό Σταυρό» του Γολγοθά και στον «κενό όλβιο τάφο» θεολογώντας εν Αγίω Πνεύματι περί αυτών, τα εξής: «Μέγα γνώρισμα και δυνατή απόδειξη για το ότι κατελύθη ο θάνατος και ενικήθη από τον Σταυρό, και δεν έχει πλέον δύναμη, αλλά είναι πράγματι νεκρός, είναι το ότι περιφρονείται από όλους τους μαθητές του Χρι-

στού, και όλοι προχωρούν εναντίον του και δεν τον φοβούνται πλέον, αλλά με το σημείο του σταυρού και με την πίστη στον Χριστό, τον καταπατούν ως νεκρό.

Διότι παλαιότερα, πριν εμφανισθεί επί της γης ο Σωτήρας, ο θάνατος ήταν φοβερός ακόμη και στους αγίους και όλοι θρηνούσαν αυτούς που απέθνησκαν, επειδή θεωρούσαν ότι καταστρέφονται. Τώρα όμως που ο σωτήρας ανέστησε το σώμα, δεν είναι πλέον φοβερός ο θάνατος, όλοι δε όσοι πιστεύουν στον Χριστό, τον καταπατούν ωσάν να μην είναι τίποτε, και προτιμούν να αποθάνουν παρά να αρνηθούν την πίστη στον Χριστό. Διότι πράγματι γνωρίζουν, ότι, όταν αποθνήσκουν δεν χάνονται, αλλά ζουν και γίνονται άφθαρτοι δια της Αναστάσεως.

Ο δε διάβολος εκείνος, ο οποίος παλαιότερα ορμούσε πονηρά (κατά των ανθρώπων) με τον θάνατο, τώρα που διελύθησαν τα σπλάχνα του, απέμεινε ο μόνος πράγματι νεκρός. Και απόδειξη αυτού είναι το ότι, πριν πιστεύσουν στον Χριστό οι άνθρωποι, θεωρούν τον θάνατο φοβερό και τον τρέμουν. Όταν όμως ενταχθούν στην πίστη του και γίνουν μαθητές του, τόσο πολύ περιφρονούν τον θάνατο, ώστε με προθυμία ορμούν σ' αυτόν, και γίνονται μάρτυρες της Αναστάσεως την οποία επετέλεσε ο Σωτήρας εναντίον του θανάτου. Και νήπια ακόμη σπεύδουν να αποθάνουν, και κατέρχονται στον αγώνα εναντίον του, όχι μόνο άνδρες αλλά και γυναίκες.

Τόσο αδύνατος κατέστη, ώστε και οι γυναίκες, οι οποίες απατήθηκαν προηγουμένως υπ' αυτού, τώρα τον περιπαίζουν ως νεκρό και παράλυτο... Έτσι, αφού ο Σωτήρας ενίκησε και εστιγμάτισε τον θάνατο στον Σταυρό, και έδεσε τα χέρια του και τα πόδια του, όλοι όσοι ζουν χριστιανικώς, τον καταπατούν, και όσοι ομολογούν τον Χριστό, τον χλευάζουν και τον περιπαίζουν, λέγοντας αυτά που εξ αρχής έχουν γραφεί εναντίον του: Πού σου, θάνατε, το νίκος; Πού σου, Άδη, το κέντρον; (Α΄ Κορ. 15,55).

Είναι λοιπόν αυτό μικρά απόδειξη της αδυναμίας του θανάτου; Ή είναι μικρά μαρτυρία της νίκης του Σωτήρος εναντίον του, όταν οι χριστιανοί νέοι και νεάνιδες παρθένοι, περιφρονούν την παρούσα ζωή και αποφασίζουν να αποθάνουν; Βεβαίως ο άνθρωπος εκ φύσεως φοβείται τον θάνατο και την διάλυση του σώματος, αλλά το καταπληκτικώτατο είναι τούτο, ότι αυτός που ενδύεται την πίστη του σταυρού, ξεπερνά τις φυσικές αδυναμίες και δεν τρομάζει τον θάνατο χάριν του Χριστού...

Εάν κάποιος θέλει να δει δεμένο τον τύραννο, οπωσδήποτε πηγαίνει στην χώρα και την Βασιλεία του νικητού και εκεί βλέπει τελείως αδύνατο αυτόν που για τους άλλους είναι φοβερός. Έτσι, αν κάποιος είναι άπιστος, ακόμη και μετά από τόσα πολλά, μετά από τόσους πολλούς μάρτυρες Χριστιανούς και μετά από τον χλευασμό που υφίσταται καθημερινώς ο θάνατος από τους εξαιρετικούς Χριστιανούς, εν τούτοις, εάν ακόμη αμφιβάλλει περί της καταργήσεως και του τέλους του θανάτου, ασφαλώς καλά κάνει και απορεί για κάτι τόσο μεγάλο. Αλλ' ας μη φανεί σκληρός και άπιστος, ούτε αναιδής, για πράγματα τόσο ζωηρά... Εκείνος που δεν πιστεύει στη νίκη κατά του θανάτου, ας λάβει την πίστη του Χριστού και ας πλησιάσει να διδαχθεί

αυτό και θα δει την αδυναμία του θανάτου και την κατ' αυτού νίκη. Διότι πολλοί, οι οποίοι προηγουμένως ήταν άπιστοι και εχλεύαζαν, όταν ύστεραπίστευσαν, τόσο πολύ κατεφρόνησαν τον θάνατο, ώστε έγιναν και μάρτυρες αυτού του Χριστού.

Εάν δε δια του σημείου του Σταυρού και δια της πίστεως στον Χριστό καταπατείται ο θάνατος, με δικαστή την αλήθεια θα αποδεικνυόταν ότι δεν είναι άλλος, αλλά αυτός ο ίδιος ο Χριστός, εκείνος που επέδειξε τρόπαια και νίκες κατά του θανάτου και τον έκανε να εξασθενήσει. Προηγουμένως μεν είχε δύναμη ο θάνατος, και γι' αυτό ήταν φοβερός, ενώ τώρα, μετά την επί γης εμφάνιση του Σωτήρος και μετά τον θάνατο και την ανάσταση του σώματός Του, καταφρονείται, είναι φανερό ότι ο θάνατος καταργήθηκε και νικήθηκε από τον ίδιο τον Χριστό, ο οποίος ανήλθε στο Σταυρό... Έτσι αφού κατεφρονήθη και κατεπατήθη ο θάνατος, από τότε που συνέβη η σωτήρια σωματική εμφάνιση του Σωτήρος και ο σταυρικός του θάνατος, είναι φανερό, ότι αυτός είναι ο Σωτήρας ο οποίος ενεφανίσθη με σώμα, ο τον θάνατον καταργήσας, και καθημερινώς επιδεικνύει τρόπαια κατ' αυτού δια των μαθητών του.

Διότι όταν κάποιος δει ανθρώπους, που εκ φύσεως είναι αδύνατοι, να πηδούν στον θάνατο και να μη τρέμουν την φθορά του, ούτε να φοβούνται την κάθοδο στον Άδη, αλλά με προθυμία να τον προκαλούν και να μη φοβούνται τις βασάνους, αλλά να προτιμούν χάριν του Χριστού να ορμούν στον θάνατο παρά να ζουν εδώ. Ή όταν κάποιος βλέπει άνδρες και γυναίκες και νέα παιδιά να ορμούν και να πηδούν επάνω στον θάνατο χάριν της ευσεβείας προς τον Χριστό, ποιός είναι τόσο ανόητος ή ποιός είναι τόσο άπιστος ή ποιός είναι τόσο ανάπηρος στη διάνοια, ώστε να μη εννοεί και να μη σκέπτεται ότι ο Χριστός στο όνομα του οποίου μαρτυρούν οι άνθρωποι, αυτός παραχωρεί και δίδει στον καθένα την νίκη κατά του θανάτου, και αυτός κάνει τον θάνατο να εξασθενεί εμπρός σε κάθε πιστό και σε καθένα που φέρει το σημείο του σταυρού;... όταν λοιπόν περιπαίζεται και περιφρονείται ο θάνατος από εκείνους που πιστεύουν στον Χριστό, κανείς πλέον ας μη αμφιβάλλει ούτε να δείχνει απιστία, ότι ο Χριστός έχει καταργήσει τον θάνατο και έχει παύσει την φθορά του.

Όσα είπαμε προηγουμένως αποτελούν όχι μικρά απόδειξη του ότι ο θάνατος καταργήθηκε και ο σταυρός του Κυρίου είναι τρόπαιο κατ' αυτού. Σ' όσους δεν έχουν χαλασμένα τα μάτια της διανοίας αποδεικνύουν τα περιστατικά πολύ ζωηρότερα από τα λόγια, ότι ο Χριστός, ο κοινός Σωτήρας όλων και η αληθινή ζωή, ανέστησε το σώμα για την αθανασία. Διότι εάν έχει καταργηθεί ο θάνατος, όπως απέδειξε ο λόγος, και με την δύναμη του Χριστού όλοι τον καταπατούν, πολύ περισσότερο αυτός τον καταπάτησε πρώτος με το δικό του σώμα και τον κατάργησε. Αφού δε εθανάτωσε τον θάνατο, μετά τι έπρεπε να κάνει, παρά να αναστήσει το σώμα, και αυτό να το δείξει ως τρόπαιο εναντίον αυτού; Ή πως θα εφαινότο ότι έχει καταργηθεί ο θάνατος, εάν δεν είχε αναστηθεί το σώμα του Κυρίου;

Εάν όμως σε κάποιον δεν είναι αρκετή αυτή η απόδειξη περί της Αναστάσεως αυτού, ας βεβαιωθεί απ' αυτά που συμβαίνουν εμπρός στα μάτια μας. Όταν ένας

είναι νεκρός, δεν δύναται να ενεργήσει. Η ικανότητά του υφίσταται μέχρι το μνήμα, πέραν δε αυτού παύει. Οι πράξεις και οι ενέργειες προς τους ανθρώπους είναι ιδιότητες μόνον των ζωντανών. Ας προσέξει λοιπόν αυτός που θέλει, και ας κρίνει από όσα βλέπει για να ομολογήσει την αλήθεια. Όταν βεβαίως ο Σωτήρας ενεργεί στους ανθρώπους τόσο μεγάλα και καθημερινώς πείθει αοράτως να προσέλθουν στην πίστη του και να υπακούουν όλοι στη δική του διδασκαλία, τόσο μέγα πλήθος απ' όλα τα μέρη και από εκείνους που κατοικούν στην Ελλάδα και από εκείνους που κατοικούν σε βαρβαρικές χώρες, άραγε αμφιβάλλει ακόμη κανείς, ότι ανεστήθη ο Σωτήρας και ζει ο Χριστός ή μάλλον ότι αυτός είναι η ζωή;

Μήπως είναι ίδιον νεκρού να συγκινεί βαθύτατα τις διάνοιες των ανθρώπων, ώστε να αρνούνται την θρησκεία των προγόνων και να προσκυνούν ως διδάσκαλο τον Χριστό; Ή, εάν δεν ενεργεί, εφ' όσον είναι νεκρός, πώς αυτός σταματά τις ενέργειες εκείνων που ζουν και ενεργούν, ώστε ο μοιχός να μην μοιχεύει πλέον, ο φονιάς να μην φονεύει, ο άδικος να μη πλεονεκτεί και ο ασεβής στο εξής να είναι ευσεβής;

Εάν πάλι δεν αναστήθηκε, αλλά είναι νεκρός, πώς εκδιώκει και καταδιώκει και καταβάλλει τους ψευδοθέους και λατρευόμενους δαίμονες για τους οποίους οι άπιστοι λένε ότι ζουν; Διότι όπου προφέρεται το όνομα Χριστός και η πίστη του, εκκαθαρίζεται απ' εκεί κάθε ειδωλολατρία, ξεσκεπάζεται κάθε απάτη των δαιμόνων, και κάθε δαίμων ούτε το όνομα δεν υποφέρει, αλλά και μόνον εάν το ακούσει, αμέσως τρέπεται σε φυγή. Αυτό, βεβαίως, δεν είναι έργο νεκρού, αλλά ζώντος και μάλιστα Θεού. Εξ άλλου θα ήταν και γελοίο να λέμε ότι είναι μεν ζωντανοί οι δαίμονες, οι οποίοι εκδιώκονται υπ' αυτού και τα είδωλα τα οποία καταργούνται, είναι δε νεκρός αυτός ο οποίος τους εκδιώκει και με την δύναμή του δεν τους αφήνει να φανούν, αυτός τον οποίο όλοι ομολογούν ότι είναι Υιός Θεού.

Όσοι απιστούν στην Ανάσταση προκαλούν σφοδρό έλεγχο εναντίον τους, αφού όλοι οι δαίμονες και οι θεοί τους οποίους προσκυνούν δεν εκδιώκουν τον Χριστό, αλλά ο Χριστός τους αποδεικνύει όλους νεκρούς. Διότι εάν είναι αλήθεια ότι ο νεκρός δεν ενεργεί καμμία ενέργεια, ενώ ο Σωτήρας καθημερινώς κάνει τόσα πολλά, προσελκύει δηλαδή στην ευσέβεια, πείθει στην αρετή, διδάσκει περί αθανασίας, ωθεί στον πόθο των ουρανίων, αποκαλύπτει την γνώση περί του Πατρός, εμπνέει την δύναμη κατά του θανάτου, φανερώνει στον καθένα τον εαυτό του, και κρημνίζει την αθεΐα των ειδώλων.

Από αυτά τίποτα δεν δύναται να πράξουν οι Θεοί και δαίμονες των απίστων, αλλά μάλλον νεκρώνονται με την παρουσία του Χριστού διότι η εμφάνισή τους είναι άνευ έργου και κούφια. Διά του σημείου του Σταυρού όμως παύεται κάθε μαγεία, καταργείται κάθε μαγγανεία, και όλα τα είδωλα ερημώνονται και εγκαταλείπονται. Παύει κάθε ανόητη ηδονή, και ο καθένας στρέφει το βλέμμα από την γη προς τον ουρανό. Ποιόν θα ονομάσει κανείς νεκρό; Τον Χριστό, ο οποίος ενεργεί τόσο μεγάλα; Αλλά δεν είναι ίδιον του νεκρού να εργάζεται. Ή αυτόν που δεν ενεργεί καθόλου,

αλλά μένει ως άψυχος, πράγμα το οποίο είναι ιδιότητα των δαιμόνων και των ειδώλων, αφού είναι νεκρά;

Ο Υιός του Θεού είναι ζωντανός και δραστήριος και καθημερινώς εργάζεται και ενεργεί την σωτηρία όλων... καθημερινώς αποδεικνύεται ότι ο θάνατος έχει αδυνατήσει και ότι τα είδωλα και οι δαίμονες είναι νεκροί. Γι' αυτό κανείς πλέον δεν αμφιβάλλει περί της αναστάσεως του σώματος αυτού. Αυτός ο οποίος δεν πιστεύει στην Ανάσταση του σώματος του Κυρίου, φαίνεται να αγνοεί την δύναμη του (Θεού) Λόγου και της Σοφίας του Θεού. Διότι εφ' όσον έλαβε σώμα και κατά φυσική συνέπεια το έκανε δικό του, όπως απέδειξε ο λόγος, τί έπρεπε να το κάνει ο Κύριος; ή ποιά έπρεπε να είναι το τέλος του σώματος, αφού επάνω σ' αυτό ευρίσκετο ο (Θεός) Λόγος; Δεν ήταν δυνατό να μη αποθάνει, επειδή ασφαλώς ήταν θνητό, και προσφέρεται στον θάνατο υπέρ πάντων και χάριν αυτών το κατασκεύασε και ο Σωτήρας. Να παραμείνει νεκρό, δεν ήταν δυνατόν, διότι είχε γίνει ναός ζωής. Γι' αυτό απέθανε μεν ως θνητό, ανέζησε όμως λόγω της ζωής που είχε μέσα του. Τα έργα αποδεικνύουν την Ανάστασή του.

Εάν πάλι δεν πιστεύουν στην Ανάσταση του Χριστού επειδή δεν τον βλέπουν, είναι ώρα να αρνηθούν οι απιστούντες και τα φυσικά πράγματα. Διότι είναι ιδιότητα του Θεού να μη είναι μεν ορατός, αλλά να αναγνωρίζεται από τα έργα... Εάν λοιπόν δεν υπάρχουν τα έργα, έχουν δίκαιο να μη πιστεύουν σ' αυτόν που δεν φαίνεται. Εφ' όσον όμως τα έργα βοούν και λάμπουν, διότι επίτηδες αρνούνται την τόσο φανερά ζωή της αναστάσεως; Διότι και αν ακόμη η διάνοιά τους έχει πληγεί, όμως και δια των εξωτερικών αισθήσεων είναι δυνατόν να δουν την αναντίρρητη δύναμη και Θεότητα του Χριστού.

Επειδή και ένας τυφλός που δεν βλέπει τον ήλιο, εντούτοις αισθάνεται την θερμότητα την οποία προκαλεί, και γνωρίζει ότι υπάρχει ήλιος επάνω από την γη. Έτσι και οι αντιλέγοντες και αν ακόμη δεν πιστεύουν και αν ακόμη είναι τυφλοί για την αλήθεια, εν τούτοις, αναγνωρίζοντας την δύναμη αυτών που πιστεύουν, ας μη αρνούνται την θεότητα του Χριστού και την ανάστασή του. Διότι είναι φανερό, ότι, εάν ήταν νεκρός ο Χριστός, δεν θα εξεδίωκε τους δαίμονες και δεν θα συνέτριβε τα είδωλα, διότι δεν θα υπάκουαν σε νεκρό οι δαίμονες. Εφ' όσον όμως εκδιώκονται φανερά διά του ονόματός του, είναι φανερό ότι δεν είναι νεκρός. Επειδή μάλιστα οι δαίμονες βλέπουν και όσα δεν βλέπουν οι άνθρωποι, εάν γνώριζαν ότι είναι νεκρός ο Χριστός, καθόλου δε θα υπάκουαν σε αυτόν.

Τώρα όμως αυτό που δεν πιστεύουν οι ασεβείς, οι δαίμονες το βλέπουν, το ότι είναι Θεός, και γι' αυτό φεύγουν και τον εκλιπαρούν... Αφού λοιπόν οι δαίμονες ομολογούν, και τα έργα ημέρα με την ημέρα μαρτυρούν, είναι φανερό, και κανείς ας μη φέρεται με αναίδεια προς την αλήθεια, ότι ο Σωτήρας Ανέστησε το σώμα του και ότι είναι αληθινός Υιός του Θεού, ότι προερχόμενος από τον Πατέρα είναι ο Λόγος και η Σοφία και η Δύναμη αυτού, ότι έπειτα από χρόνους για να σωθούν όλοι, έλαβε

σώμα, και εδίδαξε περί του Πατρός την οικουμένη, κατάργησε τον θάνατο, και έχα-
ρισε σε όλους την αφθαρσία με την υπόσχεση της αναστάσεως, η οποία άρχισε με
την ανάσταση του σώματός του. Τούτο απέδειξε διά του σημείου του Σταυρού ως
τρόπαιο κατά του θανάτου και της φθοράς αυτού».